

UEUk 40 urte

Bada oraindik zer aldarrikatu

1973an Donibane Lohizunen Udako Ikastaroak antolatu ziren. Uda hura izan zen Udako Euskal Unibertsitatearen sorrera. Helburu argia zuen: Euskal Unibertsitatea sortzea. Unibertsitatearen eta euskararen paisajeak asko aldatu dira, onerako, baina Euskal Unibertsitaterik ez dago. Xedeak hor segitzen du.

ONINTZA IRURETA AZKUNE

GORKA RUBIO / ARGAZKI PRESS

Eibarko Markeskoa Jauregian 2010eko udazkenean eskainitako ikastaroa.

Ikasle profila asko aldatu da. Ordukoak aste osoa igarotzen zuen ikastaroetan eta bateko Matematika eta besteko Biologia eskolak hartzen zituen. Euskararekiko atxikimendua oso sendoa zen. Mikel Aizpuru UEUko zuzendari ohiak horrela deskribatu du gaurko ikaslea: “Gaur egun udako eskaintza hazi egin da hemengo unibertsitateetan, eta atzerrira joateko aukera ere badute. Orain ikasleak ez du begiratzen zein hizkuntzatan diren ikastaroak, gaiari begiratzen dio, edo parrandari”.

DUELA 40 URTE, dena edo gehiena egiteko zegoen. Unibertsitate publiko bateraturik ez zegoen Euskal Herrian, fakultate solteak, eta gehienak pribatuak baizik. Askok igarotzen zituzten urteak kanpoko campusetan ikasten. Euskararen eskaintzari dagokionez, desertua nagusi. Eduki akademikoak euskaraz lantzerik zegoenik ere, batek baino gehiagok jarri zuen zalantzan. Historia, Biologia, Medikuntza... euskaraz irakatsi? Gaur egun galdera zozoa dirudi, baina duela 40 urte ez.

1973an Udako Ikastaroekin jarri zen abian UEU, eta urteen poderioz, uda sasoiko hamabost eguneko ikastaro haiek garapen handia izan dute. Gaur egun ere mantentzen diren bi xedeak zituzten orduan. Bata, Euskal Unibertsitatea sortzeko beharra aldarrikatzea eta horretan eragile izatea. Bestea, euskara eta unibertsitatea lotzeko ahalegin erreala egitea. Alegia, euskal komunitate zientifikoa sakabanatuta zegoen Euskal Herriko hainbat fakultatetan eta atzerriko unibertsitateetan. Ikasle eta irakasle euskaldunak nolabait biltzeko modua egin behar zen, eta lan hori UEUK egin zezakeen. UEU topagune izateaz gain ekoizle izango zen, hau da, unibertsitate gaiak ekoitziko zituen euskaraz eta komunitate zientifikoaren eta oro har gizartearen esku jarriko zituen.

Zer da Euskal Unibertsitatea? Nolakoa behar zuen izan? Mikel Aizpururi galdetu diogu, UEUko zuzendari izan zenari (1996-2000) eta *Udako Euskal Unibertsitatea euskal kulturgintzan* liburua idatzi duenari: “Beti

“Nahiz eta bokazioa unibertsitate publikoa egitea izan, lege zirrikituak bilatzeko unibertsitate txiki pribatua egitea da joera”

KARMELE ARTETXE, UEUKO ZUZENDARIA

egon da iritzi desberdintasuna. Garai batean eskari zabalduena zen unibertsitate publikoa behar zela. EHU sortu zen eta horren harira iritzi diferenteak mahai gainean zeuden. Publikoa izan behar zuela garbi zegoen, baina batzuen ustez, horrez gain Hego Euskal Herriko lau probintziak hartu behar zituen. UEUren ekarpena zen euskaraz izan behar zuela. Gainera, Frantziako eta Espainiako irakaskuntza ereduaz bestelakoa irudikatzen zen”. Publikotasuna, lurraldetasuna, euskara eta irakaskuntza eredu; horiek ziren unibertsitatea sortzeko ardatz nagusiak. Aizpuruk dioenez, EHU sortuta, unibertsitate berritzailearen eta euskaldunaren aldeko erreferentzia bakar geratu zen UEU. EHUn bidez, kanpoan zebilen irakasle eta ikasle asko itzuli zen, eta bestalde, euskara gerorako utzi zuen erakunde publikoak.

Euskal Unibertsitatea, nolakoa?

Horiek duela hamarkada batzuetako kontuak dira. Ibilbidea luzea izan da eta Euskal Unibertsitateak formulazio ugari izan du. Mikel Aizpuruk aldarrikapen horren inguruan dagoen pulstua honela laburbildu du: “Batzuen ustez, Euskal Unibertsitateak euskaraz lana egiten duten unibertsitarioen bilgune izan behar du, eta beste batzuen ustez, unibertsitate berria egin behar da, publikoa eta titulu ofizialak emango dituena. UEUK bigarrena defendatzen du, baina egitea zaila da, baliabideak mugatuak dira eta egindako

UEUK hiru aldizkari argitaratzen ditu. *Uztarok* Giza eta Gizarte Zientzietako artikulua argitaratzen ditu 1990az geroztik, urtean lau zenbaki. Arkitekturaz *Aldiri* aldizkari elektronikoa argitaratzen du, baita historiari buruzko *Kondaira* agerkaria ere.

1977. urtetik unibertsitate mailako liburuak (saiakerak eta testuliburuak) argitaratu ditu. 350 liburu inprimatu ditu eta deskatalogatuta daudenak *Buruxkak* liburutegi digitalean daude. Irudian, azkeneko liburuaren azala.

ahaleginek ez dute emaitza onik lortu". Azken saiakera 2010-211 ikasturterako egin zen. Euskal Unibertsitatearen aldeko Fundazioak (AEK, EKT, Elkar Fundazioa, Euskal Herriko Ikastolen Konfederazioa, Ipar Hegoa Fundazioa, Kontseilua, Nazio Eztabaida Gunea eta UEU) ikasturte hartan Tolosan zortzi titulazio abian jarriko zituela iragarri zuen. Ez zen hala gertatu eta oraingoz bide hori etenda dago. Karmele Artetxek, UEUKo gaur egungo zuzendariak, hala esan digu: "Nahiz eta bokazioa unibertsitate publikoa egitea izan, lege zirrikituak bilatzeko unibertsitate txiki pribatua egitea da joera. Unibertsitatearen sorreraren proposamena parlamentura eraman behar zen, baina ez gara heldu hori egitera. Titulazioak prest daude, baina bestelako lanak egin behar dira".

Inguma, euskal komunitate zientifikoaren datu-basea, 2000. urtean sortu zuten. Maila akademikoan euskaraz ekoizitakoa bildu eta interesa duenarentzat bilgune izatea da Ingumaren helburua.

Eusko Jaurlaritzaren aitortzarik gabe

180.000 euroko diru-laguntza kendu dio aurtur Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak UEUKi. Ez da edozein modutako diru-laguntza, zuzeneko partida osoa zen, izenduna. Artetxeren ustez, bi gauza esan nahi ditu laguntzarik gabe gelditu izanak: "Gure biziraupenerako ezinbestekoa zena kendu digute, UEUKen azpiegiturari eragiten baitio eta erakundearen ekarpena, ibilbidea, aitortzarik gabe uzten du. Hemendik aurrera egitasmo zehatzak aurkeztu behar ditugu Jaurlaritzaren eta diputazioen deialdietara, baina ez dugu izango 1998an Jaurlaritzatik lortu genuen aitortza". Laguntza desagertzeak UEUKi izan duen eragina agerikoa da. Iruñeko eta Baionako egoitzetan lanean ari ziren langile banaren kontratuak etenda geratu dira, eta Eibarko eta Bilboko egoitzetako 18 langile ingururen kontratuak murrizketak eta Lan Erregulazio Espedienteak aplikatu dituzte. Murrizketek lan erritmoan eragiterik ez dute nahi, ordea. Baionako eta Iruñeko egoitzak mantendu egingo dituzte eta hango bazkideen bidez (UEUK 1.200 inguru ditu) jarduerari jarraipena eman nahi diete.

Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Zerbitzuak 2003an abiarazitako ekimena da ZIO (Zientzia Irakurle Orentzat). Bizkaiko Foru Aldundiaren laguntzari esker urterik urte osatuz doa ZIO bilduma. Zientziara hurbiltzeko liburu erakargarri eta erabilgarriak eskainiz, euskara eta jakintza uztarturik jartzen dira edonoren esku.

Historiografia feminista, bioeraikuntza eta beste

Baionan, Eibarren eta Iruñean egingo dira UEUko ikastaroak, ekainaren 26an hasi eta uztailaren 27ra arte. Gaiak, beti bezala, ugari eta askotarikoak: kalamua, Txillardegia, ETBren 30 urteak, sexologia, haur psikologia, robotika... Ondoko lerroetan historiografia feministari buruzkoa eta bioeraikuntza ikastaroa aurkeztuko dizkizuegu.

Ikastaroan euskal emakumeen historia deskribatze hutsa baino, behaketa feminista egingo dute. Ezkerreko argazkian, 1913an, Hondarrribian, emakumeak sareak konpontzen. Eskuineko argazkiko eraikina bioeraikuntzaren oinarriak jarraituz ari dira egiten.

UEUK Gite-Ipeseekin (Gizarte Ikerketarako Talde Eragilea) elkarlanean antolatu du *Euskal emakumeen historia osatzen* ikastaroa. Eibarren izango da uztailaren 9an eta 10ean. Gite-Ipesek Euskal Herriko emakumeen historiaz pare bat liburu argitaratuak ditu, arrakasta dutenak. Kontua da, liburuok jasotzen dituzten eduki berrienak 1990eko hamarkadakoak direla. Azken bi hamarkadatan zein ikerketa egin diren, alegia, historiografia feministak Euskal Herrian zein pauso eman dituen jakiteko garaia dela pentsatu du Gite-Ipeseek. Besteak beste, ikastaroa baliatu nahi dute horretarako.

Bost hizlari izango dira eta bakoitzak bere ikerketen ildoak azalduko ditu: Anuntxi Arana (*Sexismoa, gaitz zahar eta iraunkorra*), Marikita Tambourin (*Emazteak euskal eremuan: Ipar Euskal Herrian*), Anne-Marie Lagarde (*Sexuen arteko simetria euskal jendar-tean*), Oihane Valero (*Emakumeak eta lana: aldaketak eta ekarpenak*) eta Amaia Andrieu (*Euskal feminismoaren bilakaera. Emakumeen*

Bioeraikuntzaren aldekoen ustez, oraingo eraikuntza moduak munduarekiko eta gizakiarekiko harremana eteten du

antolaketa eta borroka). Antolatzaileen asmoa hizlariak eta ikastaroko parte-hartzaileak jakingaiak elkarbanatzea eta eztabaidatzea da; ikasleak ere halakoak espero dituzte: euskal emakumeen historia lantzen ari direnak edo landuko dutenak.

Historiografia feminista landuko dute eta hala azaldu digu Haizea Belza Gite-Ipeseko koordinatzaileak: “Gure asmoa ez da emakumeak non zeuden, zein lan egiten zuten besterik gabe kontatzea, hau da, emakumeen egunerokoaren deskribapena egitea. Emakumeek bizirauteko estrategiak garatu dituzte historian zehar eta guk horien zergatiak aurkitu nahi ditugu. Emakumeen historia deskribatze hutsa egiten baduzu, ez dakizu adibidez zergatik emakumeak etxean egiten zuen lan eta ez hainbeste industrian”.

Natura eta gu izorratu gabe eraiki

Bioeraikuntza eta geobiologia: bizitzeko eraiki ikastaroa uztailaren 11n eta 12an Eibarren eskainiko dute. Inhar Agirrezabal Saenz de Santa-

maria izango da irakasleetako bat, Arkitektura eta Bioeraikuntza masterreko ikaslea. Agirrezabalek badaki nolako eraikuntza estiloa ez duen gogoko, gaur egunekoak baino arkitektura eta eraikuntza prozesu zentzuzkoagoak aldarrikatzen ditu. UEUKo ikastaroan horixe nahi dute egin, bioeraikuntzaren oinarri nagusiak azaldu, parte-hartzaileak bioeraikuntzaren onurez jabe daitezen. Ez da ikastaro arras zientifikoa izango, edozein herritarrentzako modukoa prestatu dute. Bioeraikuntzaren aldekoen ustez, oraingo arkitektura eta eraikuntza moduak munduarekiko eta gizakiarekiko harremana eteten du. Azken urteotan eraikuntza, Agirrezabalen ustez, irizpide ekonomikoak kontuan hartuta egin da eta ondorioz benetako erabiltzaileak eta helburuak zein diren ahaztu egin zaigu. Bioeraikuntzak beste begi batzuekin begiratzeko aukera ematen du, alegia, “etxebizitzak gure hirugarren azala direla ulertzea”. Bioeraikuntzak arreta berezia jartzen die munduaren eta gizakiaren osasunari. Agirrezabali, eraikuntza ulertzeko bi kontzepuen arteko aldea adibideen bidez azaltzeko eskatu diogu. Espainiako Estatuak kontsumitzen duen energiaren %40 ohiko eraikuntzak xahutzen du, adibidez. Eraikuntza prozesua abian denean etengabe zulatzen ari dira harrobiak eta dena amaitzen denean berriz, zaborteziak hondakinez beteta geratzen dira. Garai bateko baserriaren adibidea jarri du Agirrezabalek, baserria erortzen zenean hango piezak berriz erabiltzen ziren baserri berria jasotzeko. Gaur egun ezinezkoa da horrelako zerbait egitea.

Gaur egungo eraikuntza moldeak nola gizakiaren premietatik urrun dabilen ikusteko, gure osasunarentzat kaltegarriak diren bideak aipatu ditu Agirrezabalek. Esate baterako, hotzetik, berotik edo hezetasunetik isolatzeko material oso onak erabiltzen dira; beste kontu bat da hormetatik arnasten dugun hori osasuntsua den. Eraikinetako fatxadak aluminioarekin ixtea ohikoa da, eta material hori toxikoa da. Hormak margotzeko erabiltzen diren pinturak ere, askotan, toxikoak dira. Kotoizko elastikoa jantzi beharrean larruazalaren gainean zira jantzita ibiltzea bezalakoa dela dio irakasleak.

Ikastaroan, bestalde, geobiologiari tartea egingo diote. Jakintza arlo horrek bizitzaren eta Lurraren eremu fisikokimikoaren arteko elkarrekintza aztertzen ditu. Gaur egun, arreta handia bereganatzen du eremu elektromagnetikoak, esaten baita gizakiari, dituen gaixotasun batzuk inguruneak sortzen dizkiola. Eztabaida eragiten duten gaiak jorratuko dituzte, besteak beste, wifi sareen eragina. ■

Dive Tarpoon urpekaritza

Kirol portua, A7 lokala
48992 GETXO (Bizkaia)
Tel / Faxe: 94 4912577
divetarpooon@euskalnet.net
www.divetarpooon.com

